

ΤΕΙ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ : ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

**ΟΨΕΙΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

**Ενδεικτική ανάλυση περιεχομένου
σε άρθρα και κείμενα του περιοδικού :
«ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ» (1972-1983)**

Εισηγητής Καθηγητής

ΚΑΠΟΓΙΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Σπουδάστρια

ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΛΕΝΗ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

ΙΟΥΝΙΟΣ 1999



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ σελ. 2-3

ΜΕΡΟΣ Α΄ : ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ : ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....σελ. 5-10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ : ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ..... σελ. 11-14

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ : ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ..... σελ. 15-18

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄ : ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....σελ. 19-22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄ : ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ.....σελ. 23-25

ΜΕΡΟΣ Β΄ : ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ : Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ (ΓΕΝΙΚΑ)σελ. 27-30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ : ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙσελ. 31-33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ : ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙσελ. 34-38

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ.....σελ. 39-40

ΑΡΘΡΑ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

<<ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ-ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ>>

ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....σελ. 41-42

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αναλύοντας το περιεχόμενο της αρθρογραφίας και των λοιπών κειμένων που περιέχονται στο περιοδικό "Θέματα Συνεταιρισμών – Αγροτικής Οικονομίας" ανιχνεύουμε το πώς σημαντικοί θεωρητικοί της Ελληνικής Συνεταιριστικής Κίνησης (Θ. Τζωρτζάκης, Ιασεμίδης, Κλήμης κλπ) αντιμετώπιζαν θεμελιώδη συνεταιριστικά προβλήματα.

Η μέθοδος που επιλέχθηκε είναι αυτή της ανάλυσης περιεχομένου πληροφοριακού υλικού.

Η προσοχή μας επικεντρώθηκε σε ζητήματα τα οποία δεν έχουν συγκυριακό μόνο χαρακτήρα, αλλά απασχόλησαν ανέκαθεν και, τα περισσότερα, συνεχίζουν μέχρι σήμερα να προβληματίζουν τους, με οποιοδήποτε τρόπο, εμπλεκόμενους, είτε στη διαμόρφωση της θεωρίας των συνεταιρισμών είτε στην εφαρμογή της στην πράξη.

Στο πρώτο μέρος εστιάζουμε το ενδιαφέρον στις απόψεις που εκφράζονται από τους αρθρογράφους του περιοδικού σχετικά με τις περίπλοκες σχέσεις μεταξύ κράτους και συνεταιρισμών. Ειδικότερα εξετάζονται βασικές πτυχές της συνεταιριστικής πολιτικής και μάλιστα σε βάθος χρόνου, όπως τις κατέγραψε η δεισδυτική ματιά του σημαντικότερου, ίσως, θεωρητικού του ελληνικού συνεργατισμού, δηλαδή του Θ. Τζωρτζάκη.

Παράλληλα έγινε προσπάθεια να βρεθούν αναλογίες με την περίοδο μετά το 1981, όταν κατά τις επαγγελίες της τότε κυβέρνησης ξεκινούσε μια νέα εποχή για τους ελληνικούς συνεταιρισμούς.

Στο δεύτερο κεφάλαιο του πρώτου μέρους γίνεται απόπειρα διερεύνησης του θεσμικού υποβάθρου της συνεταιριστικής πολιτικής. Η νομοθεσία αναδεικνύεται, όπως δείχνουν και οι συζητήσεις που γίνονται με αφορμή την αλλαγή της και με τις σχετικές επισημάνσεις εκ μέρους της Εταιρίας, των Φίλων του Συνεργατισμού, ως παράγοντας σημαντικός για την προώθηση της συνεταιριστικής ανάπτυξης.

Στο επόμενο κεφάλαιο (Γ του πρώτου μέρους) γίνεται αναφορά στο ζωτικής σημασίας θέμα της εποπτείας των συνεταιρισμών. Είναι ενδιαφέρουσα, για την κατανόηση της έκτασης του προβλήματος, η αντιπαράθεση δύο κειμένων που έχουν διαμετρικά αντίθετη προέλευση. Το πρώτο εκπορεύεται από την επιτροπή που είχε ορίσει η δικτατορική κυβέρνηση (1972), ενώ το δεύτερο απηχεί τις απόψεις μιας κοινοβουλευτικής κυβέρνησης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο του πρώτου μέρους γίνεται σταχυολόγηση ενδεικτικών απόψεων γύρω από ένα παλαιότατο πρόβλημα, τη διευθέτηση δηλαδή, των ορίων της ανάμιξης του πολιτικού στοιχείου στους συνεταιρισμούς.

Το πρώτο μέρος κλείνει (κεφάλαιο Ε΄) με την αναφορά στη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στον Συνδικαλισμό και τους Συνεταιρισμούς και στο σχετικό νομοσχέδιο για τον συνδικαλισμό των αγροτών.

Στο δεύτερο μέρος το ενδιαφέρον μας επικεντρώνεται στις θέσεις που εκφράζονται στο περιοδικό όσον αφορά τη σχέση Οικονομίας και Συνεταιρισμών. Ειδικότερα στο πρώτο κεφάλαιο του δεύτερου μέρους εξετάζεται ο ρόλος των Συν/κων στην οικονομία κυρίως σύμφωνα με τις απόψεις του Θ. Τζωρτζάκη. Στο δεύτερο κεφάλαιο του δεύτερου μέρους γίνεται απόπειρα διερεύνησης της επίδρασης που ασκεί η συνεταιριστική δράση στην αγροτική οικονομία. Το δεύτερο μέρος κλείνει (κεφάλαιο Γ΄) με την ανάλυση του εξαιρετικής σημασίας θέματος της αγροτικής πίστης και των αρμοδιοτήτων της, ΑΤΕ που αποτελεί το κύριο όργανο άσκησης της.

ΜΕΡΟΣ Α΄
ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Μετά την ίδρυση της ΑΤΕ (το 1929) και την κάποια ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της, με τους περιορισμούς που έθεταν η διστακτικότητα των κυβερνήσεων και τα μεγάλα προβλήματα της εποχής (διεθνής οικονομική – γεωργική κρίση, προσφυγικό, καθυστέρηση υπαίθρου κλπ) φάνηκε η ανάγκη να διατυπωθεί ένα ευρύτερης αποδοχής πρόγραμμα αγροτοσυνεταιριστικής πολιτικής και πιστωτικής πολιτικής της ΑΤΕ.

Με πρόσκληση, από 23/12/29, του Θ. Τζωρτζάκη, εκλεγμένου αντιπροσώπου των Συνεταιρισμών στο Δ.Σ της ΑΤΕ, συνήλθαν σε σύσκεψη αντιπρόσωποι 51 (από τις 65) Ενώσεων Γ. Συνεταιρισμών από όλη την Ελλάδα (Αθήνα 10 και 11/2/30), για να συζητήσουν τα θέματα που ενδιαφέρουν τους συνεταιρισμούς και ανάγονται στην αρμοδιότητα της Αγροτικής Τράπεζας.

Στη συνέχεια βασικό ρόλο στον προγραμματισμό έπαιξε και ο « Σύνδεσμος Συνεταιριστών Βορείου Ελλάδος», που ξεκίνησε την τότε πανελλήνια και αποδοτική συνεργασία των συνεταιριστικών δυνάμεων με την οργάνωση στη Θεσσαλονίκη στις 15 Φεβρουαρίου 1931 Πανελληνίου συνεταιριστικού μνημόσυνου για τον Σ. Ιασεμίδη. Στη συγκέντρωση πήραν μέρος συνεταιριστικές αντιπροσωπεΐες από όλη την Ελλάδα και φιλοσυνεταιριστές επιστήμονες και πολιτικοί.

Λίγο αργότερα, στις 30 Μαρτίου 1931 συγκροτήθηκαν στη Θεσσαλονίκη Σύσκεψη των Ενώσεων Βορείου Ελλάδος και με πρωτοβουλία της Εκτελεστικής της Επιτροπής συνήλθε στη συνέχεια στην Αθήνα νεώτερη Πανελλήνια Σύσκεψη των Ενώσεων (Μάιος 1931) που κατέληξε σε αξιόλογα βασικά συμπεράσματα - αιτήματα. Στο μεταξύ χρονικό διάστημα ψηφίστηκε ο περιοριστικός νόμος 5289 του 1931 της κυβέρνησης Βενιζέλου που έκανε πιο επιτακτική την οργανωμένη συνεταιριστική συνεργασία και την ενότητα απόψεων μέχρι να γίνει δυνατό να ιδρυθεί η Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών για την οποία ήδη γίνονταν προσπάθειες. Τελικά ανατέθηκε από τις Ενώσεις Συνεταιριστικών στο

«Σύνδεσμο Συνεταιριστικών Βορείου Ελλάδος» να συστήσει επιτροπή για να συντάξει σχέδιο συνεργασίας, ώστε να επιδιωχθεί η διαμόρφωση ενιαίου προγράμματος που θα εξέφραζε τις αντιλήψεις των Ενώσεων και θα συνέβαλε στη συστηματική και ομοιόμορφη αντιμετώπιση της αντίδρασης εναντίον των συνεταιρισμών. Ο Σύνδεσμος για την καλύτερη και πληρέστερη επιτέλεση του έργου αυτού συγκρότησε μεγάλη επιτροπή από προσωπικότητες, στην οποία ανέθεσε τη μελέτη της συνεταιριστικής κινήσεως και την υπόδειξη των ενδεικνυομένων μέτρων για την ανάπτυξη της. Σε τελική συνεδρίαση (που έγινε τιμητικά στα Αμπελάκια στις 19 Ιουνίου 1932) η Επιτροπή κατέληξε σε οριστικό κείμενο, το Ιστορικό: Πρόγραμμα της Επιτροπής των Αμπελακίων.

Στη συνέχεια έγινε στην Αθήνα (26 – 29 Ιανουαρίου 1933) ευρύτατη Πανελλήνια Σύσκεψη των Ενώσεων Συνεταιρισμών, η οποία μελετώντας τα πορίσματα της Επιτροπής των Αμπελακίων του 1932 κατέληξε στις επίσημες, ψηφισμένες από τη συνεταιριστική κίνηση, συνεταιριστικές θέσεις, στα βασικά συνεταιριστικά και γεωργικά θέματα δηλαδή στο επίσημο, μελετημένο, θεμελιωμένο και ψηφισμένο Συνεταιριστικό Πρόγραμμα. Σύμφωνα μ' αυτό, η Πανελλήνια Σύσκεψη των Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών παραδέχεται ότι συνεταιριστική πολιτική είναι η πολιτική την οποία ασκούν οι συνεταιρισμοί, με κατεύθυνση την ολοκλήρωση και πραγμάτωση της συνεταιριστικής οικονομίας. Συνεπώς η πολιτική αυτή περιέχει τα εξής:

α) Συνεταιριστική μόρφωση. Αυτή συνίσταται σε μελέτη και εμβάθυνση στην οικονομική δράση των συνεταιρισμών, σε φωτισμό και δημιουργία συνειδησεως των μελών των συνεταιρισμών και σε προπαγάνδα σχετικά με τους σκοπούς των συνεταιριστικών και των κοινωνικοοικονομικών καρπών της συνεταιριστικής οικονομίας καθώς και των κοινωνικών ηθικών και ανθρωπιστικών αγαθών που απορρέουν απ' αυτή.

Στο σημείο κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί πως, σύμφωνα με όσα διατυπώνονται στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ – ΤΡΑΠΕΖΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ (έτος 2ο τεύχος 11 Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 1972, σελ. 925), η βασικότερη αδυναμία και περιορισμός στην ανάπτυξη υγιούς συνεταιριστικής κίνησης είναι το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο εκείνων που διοικούν τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς, η ανεπαρκής

επαγγελματική κατάρτιση των συνεταιριστικών υπαλλήλων και η μειωμένη συνεταιριστική συνείδηση των γεωργών. Για την αντιμετώπιση των παραπάνω αδυναμιών, απαιτείται συστηματική εκπαιδευτική προσπάθεια σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης καθώς επίσης προσπάθεια εφαρμογής ειδικών προγραμμάτων άτυπης εκπαίδευσης.

β) Συνεταιριστική οργάνωση. Αυτή έγκειται όχι μόνο στην ίδρυση και τεχνικοοικονομική οργάνωση συνεταιρισμών, αλλά και στην έμπνευση του συνεταιριστικού πνεύματος, της αλληλεγγύης, της τάξης, της ευθύνης, της ευρείας συνεργασίας καθώς και στην προσπάθεια γενίκευσης και ρύθμισης των σχέσεων των συνεταιρισμών τοπικώς, κατά κλάδους εργασιών και διεθνώς.

γ) Συνεταιριστική πράξη. Αυτή εκδηλώνεται με τη σύμπραξη των συνεταιριστικών οργανώσεων, με δημόσιους και άλλους οργανισμούς ομαδικών συμφερόντων οργανισμούς, με τάση να επεκταθούν τα συνεταιριστικά όργανα στην ανάληψη κοινωφελών έργων και διατύπωση φορολογικών δασμολογικών και άλλων αιτημάτων. Στην περίπτωση αυτή οι συνεταιρισμοί δρουν ως όργανα της κοινωνικής οικονομίας και όχι ως κομματικά στελέχη ¹

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να υπομνήσουμε και να τονίσουμε ότι η συνεταιριστική κίνηση, για να καταρτίσει ένα τέτοιο σοβαρό Συνεταιριστικό Πρόγραμμα, χρησιμοποίησε όλες τις δυνάμεις των αιρετών και υπαλληλικών της στελεχών αλλά και την πολύτιμη προσφορά επιστημονικών προσωπικοτήτων της εποχής, στις οποίες απευθύνθηκε για να της δώσουν τις γνώσεις και το κύρος τους να τα χρησιμοποιήσει στην υπηρεσία του Συνεργατισμού και της κοινωνικής προόδου του Ελληνικού λαού. Σύμφωνα με όσα διαβάζουμε στο περιοδικό Θέματα Συνεταιρισμών και Αγροτικής Οικονομίας (έτος 12, τεύχος 74, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1982) το 1931/1932 καθώς και το 1925/1926 παρουσιάζουν πολλές ομοιότητες στα κυβερνητικά και συνεταιριστικά με το 1981/1982. Το 1925/26, ήταν μια περίοδος κατά την οποία δόθηκε από τις Κυβερνήσεις εξαιρετική σημασία στους Συνεταιρισμούς.

1. Βλέπε σχετικά Α Κλήμη «ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΔΙΑΡΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ. Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ Έτος 12, τεύχος 74 Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1982 σσ. 5329-5339.

Υπήρξε τότε σωρεία υπουργικών αποφάσεων και νομοθετικών μέτρων με την επιδίωξη να λυθούν πολλά και δύσκολα προβλήματα μέσω των Συνεταιρισμών, στον αγροτικό και αστικό τομέα, των νεαρών Συνεταιρισμών που σε πολλές περιφέρειες της χώρας μόλις τότε είχαν αρχίσει να ιδρύονται. Αν κοιτάζει κανείς την νομοθεσία του 25/26 θα βρει πολλές δεκάδες νομοθετήματα για τους Συνεταιρισμούς γενικά, καθώς και για ειδικές μορφές συνεταιρισμών (π.χ για οικοδομικούς εξωραϊσμού-εξυγιάνσεις, εργατικούς, οινοποιητικούς κλπ). Αλλά με όλα αυτά τα νομοθετήματα και την κάποια κινητοποίηση του ασθενικού σε οργάνωση κράτους, τελικά πολύ λίγα έγιναν και αυτό συνέβη διότι δεν έγινε συστηματική προσπάθεια για την οργάνωση πραγματικών συνεταιρισμών και Ενώσεων και για την αποφυγή πολιτικών επιρροών, διαχειριστικών ανωμαλιών και επιρροών από άτομα που εισέδυσαν στους συνεταιρισμούς για να εξυπηρετήσουν άλλα συμφέροντα ²

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι και την περίοδο 1981-1982, η νέα δημοκρατική Κυβέρνηση με τόσες διακηρύξεις της, τονίζει διαρκώς τη σημασία της Συνεταιρισμών – αγροτικών και αστικών παίρνει διάφορες αποφάσεις για την κατά τη γνώμη της τόνωση τους(π.χ θέμα λαχαναγοράς, διάθεση προϊόντων, μέσω Συνεταιρισμών, νομοθετικά κλπ) και δηλώνει ότι μόνο μέσω των Συνεταιρισμών θα μπορέσουν οι αγρότες να λύσουν τα προβλήματα τους. Αλλά, από την άλλη πλευρά, δεν υπάρχουν τα οργανωτικά και ενισχυτικά μέτρα στο βαθμό που χρειάζονται για αξιόλογη εφαρμογή και απόδοση των παραπάνω προθέσεων και διακηρύξεων.

Αντίθετα και εν ονόματι της « Αλλαγής» επί ένα χρόνο δημιουργήθηκε μια ανωμαλία στην όλη συνεταιριστική οργάνωση, αμφισβητήθηκαν οι υπηρεσίες όλων των παλαιών συνεταιριστών και χάθηκε πολύτιμος χρόνος, «δημιουργήθηκε προεκλογικό , εκλογικό και μετεκλογικό κλίμα

2.Βλέπε σχετικά: Α Κλήμη: «ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ - ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΔΙΑΡΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ. Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ...ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, έτος 12 τεύχος 74 ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1982 σσ. 5329-5339

που αναστέλλει τη συστηματική απασχόληση στα επείγοντα ουσιαστικά προβλήματα.

Δυσάρεστο δηλαδή είναι ότι, χωρίς να γίνεται η σοβαρή οργανωτική προσπάθεια που είναι απαραίτητη και μάλιστα από ανθρώπους που πραγματικά γνωρίζουν, φορτώνονται οι αδύναμοι (σχετικά με το βαρύ αυτό έργο) σημερινοί Συνεταιρισμοί με αρμοδιότητες και με επαγγελίες στις οποίες δεν είναι δυνατό να ανταποκριθούν αμέσως»³

Η περίοδος 1931/1932 σύμφωνα πάντα με το περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ εμφανίζει ομοιότητες ανάλογες με το 1981/82, τηρουμένων των αναλογιών. Με τις αδυναμίες που φυσικό ήταν να παρουσιάσει το συνεταιριστικό σώμα που αναπτύχθηκε απότομα και χωρίς την απαιτούμενη τροφή αλλά και με την επίδραση εξωτερικών γεγονότων και παραγόντων οι Συνεταιρισμοί τέθηκαν τότε κάτω από την κρατική προσπάθεια «εξυγιάνσεως» και «ανορθώσεως», το κράτος όμως, προχώρησε σε επεμβάσεις αντισυνεταιριστικές με περιοριστικά νομοθετικά μέτρα, ουσιαστικό περιορισμό της πρωτοβουλίας των Συνεταιρισμών κλπ. Δηλαδή το κράτος, εν ονόματι της ενισχύσεως των Συνεταιρισμών μέσω εξυγιάνσεως παραμόρφωνε σε σημαντικό βαθμό την προσωπικότητα τους και επιχειρούσε να χειραγωγήσει τους Συνεταιρισμούς σύμφωνα με την δική του αυθαίρετη κρατική πολιτική που τη διαμόρφωναν διάφορες επιδιώξεις του και όχι σύμφωνα με τη συνεταιριστική πολιτική που επιβάλλουν οι συνεταιριστικές αρχές.

Ο ΑΡΙΣΤ. ΚΛΗΜΗΣ σε εισήγηση του στην επιστημονική συζήτηση που οργάνωσε στις 19 Φεβρουαρίου 1982 η Ελληνική Επιστημονική ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ με θέμα τα θεσμικά και οργανωτικά προβλήματα των Γεωργικών Συνεταιρισμών, αναφέρει πως η ανύπαρκτη ή αλλοπρόσαλλη συνεταιριστική πολιτική του Ελληνικού Κράτους αποτελεί την πηγή πολλών προβλημάτων.

³Α Κλήμη «ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΔΙΑΡΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ. Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ», στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, έτος 12 τεύχος 74 Νοέμβριος- Δεκέμβριος 1982, σσ. 5329-5339

Κι αυτό γιατί ενώ το κράτος κατά διαστήματα προτρέπει με τα όργανα του για κάποια καλλιέργεια, απασχόληση ή εγκατάσταση και δίνει πιστώσεις που καταχρεώνουν τους αγρότες και τα νομικά πρόσωπα, στη συνέχεια τα όργανα αυτά αντιδρούν ή αλλάζουν γραμμή, με την επίδραση διαφόρων συμφερόντων, συνεπιφέροντας οδυνηρό αποτέλεσμα για τους Συνεταιρισμούς. Έτσι καταστρέφεται η σχετική πρόοδος και δημιουργείται αποκαρδίωση και καταχρέωση ή αναγκάζονται οι συνεταιριστικές οργανώσεις να σπαταλούν τις δυνάμεις τους σε διεκδικητικούς αγώνες αντί να τις διοχετεύουν σε οικονομικές και γενικότερες οργανωτικές προσπάθειες⁴. Πολλά προβλήματα προέρχονται, επίσης από την έλλειψη πραγματικού ενδιαφέροντος του Κράτους για την πραγματική και μόνιμη άνοδο και επέκταση της συνεταιριστικής κίνησης.

Σύμφωνα με τον Α. Κλήμη το Ελληνικό Κράτος, κατευθύνεται κυρίως από τα παρασιτικά συμφέροντα (τα οποία επιδρούν αποφασιστικά στα εκλογικά κλπ).

Γενικότερα μπορούμε να πούμε ότι η πολιτική και η άλλη ελληνική ηγεσία είδε, σχεδόν πάντα, το θεσμό μόνο ως μέσο για την παροχή κάποιας πρόχειρης βοήθειας στον αγροτικό πληθυσμό, ίσα-ίσα για να στέκεται στα πόδια του και να μπορεί να εργάζεται, για αύξηση της αγροτικής παραγωγής για λόγους επισιτιστικούς του όλου ελληνικού πληθυσμού καθώς και για εξασφάλιση πολύτιμου συναλλάγματος από εξαγωγές⁵.

Συμπερασματικά, αν το κράτος επιθυμεί να χρησιμοποιήσει τις συνεταιριστικές οργανώσεις για την καλύτερη εφαρμογή της πολιτικής ανάπτυξης του τόπου, πρέπει να τις χρησιμοποιήσει σύμφωνα με τη φύση, τις επιδιώξεις και τις δυνατότητες τους και μόνο με καλόπιστη συνεργασία και με κίνητρα, αποφεύγοντας τις επεμβάσεις, οι οποίες τις απομακρύνουν από τις συνεργατικές αρχές.

4. Βλέπε σχετικά: Α. Κλήμη «ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ Έτος 12 τεύχος 70 Μάρτιος-Απρίλιος 1982 σσ. 5064-5067.

5. Στο ίδιο σ. 5066

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

Η συνεταιριστική νομοθεσία, αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες που προωθούν την συνεταιριστική ανάπτυξη και συντελούν στην προκοπή των συνεταιρισμών. Για το λόγο αυτό, η συνεταιριστική νομοθεσία πρέπει να είναι ελαστική, με πλατιά πλαίσια, ν' ανταποκρίνεται στις ανάγκες για συνεταιριστική οργάνωση. Να καταστέλλει τις καταχρήσεις αλλά, ταυτόχρονα, να αφήνει στους ενδιαφερόμενους την ελευθερία και την ευθύνη ενέργειας με τη συστηματική εποπτεία οργάνων, που σκοπός τους θα είναι η διδασκαλία και η καθοδήγηση και που όσο είναι δυνατό θα εξαρτώνται από την ίδια την συνεταιριστική οργάνωση. Η Εταιρεία των φίλων του Συνεργατισμού (επιστημονικό ιδεολογικό σωματείο που ασχολείται με τη μελέτη των σωμ/κων θεμάτων) στο υπ' αριθ. 415/1983 έγγραφο που υπέβαλε στον Πρόεδρο της Κυβέρνησης τονίζει ότι η επίτευξη θετικού αποτελέσματος όσον αφορά την ανάκαμψη της οικονομικής ύφεσης εξαρτάται από τον προγραμματισμό και προσανατολισμό όλων των παραγόντων που ανάμεσα τους προβάλλει ως βασική κατεύθυνση η συνεταιριστική νομοθεσία. Στο ίδιο έγγραφο, επίσης ιδιαίτερο ενδιαφέρον όσον αφορά την νομοθεσία των Συνεταιρισμών παρουσιάζουν οι ακόλουθες επισημάνσεις της Ε.Φ.Σ. «Στη χώρα μας επί 60 χρόνια οι Συνεταιρισμοί λειτούργησαν με το βασικό Ν. 602 αν και το πνεύμα του αλλοιώθηκε σε πολλά σημεία με μεταγενέστερες μεταβολές. Μόνο από το 1979 η τότε Κυβέρνηση παρά τις έντονες αντιδράσεις και χωρίς ουσιαστικά επιχειρήματα (βλ. πρακτικά Βουλής) ψήφισε το Νόμο 921/79 για τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς διασπώντας την ενιαία νομοθεσία. Η Εταιρεία μας έγκαιρα επεσήμανε τις αρνητικές του επιπτώσεις χωρίς να εισακουστεί αλλά τ' αποτελέσματα της τετραετίας που μεσολάβησε τη δικαιώνουν.

Σήμερα στην εκδήλωση του κυβερνητικού ενδιαφέροντος για τους Συνεταιρισμούς, αβασάνιστα και χωρίς μελέτη και τεκμηρίωση, εμφανίζεται συνέχεια και μάλιστα πλατύτερη διάσπαση της συνεταιριστικής νομοθεσίας με την αναγγελία χωριστών νομοσχεδίων για τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς από το Υπουργείο Γεωργίας, για τους Αστικούς από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας μέσω Ε.Ο.Μ.Μ.ΕΧ που περιλαμβάνει και τη στέγαση, ενώ παράλληλα με το Ν. 1337/83 εξουσιοδοτείται ο Υπουργός Χ.Ο.Π για τη σύνταξη και δημοσίευση νέου νόμου ασκώντας νομοθετική αρμοδιότητα. Επίσης με το Ν. 1264/82 καθορίζεται πρωτότυπη ίδρυση καταναλωτικών Συνεταιρισμών από συνδικαλιστικά σωματεία, ενώ διεθνικά οι Συνεταιρισμοί ιδρύονται από φυσικά πρόσωπα και δεν ταυτίζονται με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις. Ακόμη με το νομοσχέδιο Αστικών Συνεταιρισμών καταργείται γενικά ο Ν. 602, στον οποίο στηρίζεται η λειτουργία ορισμένων Συνεταιρισμών (π.χ επαγγελματικών, εργασίας) που δεν περιλαμβάνονται στους ειδικούς νόμους. Άλλωστε πρέπει να τονιστεί, ότι και η διάκριση σε Γεωργικούς και Αστικούς Συνεταιρισμούς δεν αποτελεί κατηγορίες, αλλά είχε σκοπό να προσδιορίσει την αρμόδια κρατική αρχή για τους Συνεταιρισμούς. Διεθνικά η διάκριση των Συνεταιρισμών στηρίζεται στο αντικείμενο των επιδιώξεών της. Ο αρχικός Ν. 602 φιλελεύθερος και δημοκρατικός θα μπορούσε, με ορισμένες μεταβολές και συμπληρώσεις ν' αποτελέσει το νέο νομοθέτημα. Έτσι δεν αποφεύγονται μόνο η πολυνομία, αλλά και η διαταραχή στη νομική διαδικασία που τόσα προβλήματα δημιουργεί στην πρακτική και τη νομολογία»⁷. Σχετικά με τη συνταγματικότητα ορισμένων διατάξεων του νόμου για την αποκατάσταση της δημοκρατικής λειτουργίας των Συνεταιριστικών Οργανώσεων είχαν διατυπωθεί σοβαρές επιφυλάξεις. Είχαν χαρακτηριστεί σχετικά με αυτές η γνωμοδότηση του καθ. Παν. Ι Ζέπου, ο οποίος ήδη από την κατάθεση του σχεδίου νόμου είχε επισημάνει: «Η κρίσις περί της συνταγματικότητας διατάξεως νόμου είναι

7. Βλέπε ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ Επιστημονικές-ιδεολογικές επισημάνσεις της Εταιρείας των φίλων του Συνεργατισμού προς τον πρόεδρο της Κυβερνήσεως (έγγραφο 415/1983) στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, έτος 13 τεύχος 78 ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1983 σσ. [5610-5655] σ.5610.

καθ' ανάγκη ρευστή. Και τούτο, διότι το Σύνταγμα, ως κείμενον επιηυξημένης τυπικής δυνάμεως, περιλαμβάνει γενικότατες διατάξεις, των οποίων ακριβώς λόγω της γενικότατης διατυπώσεως αυτών, είναι ευχερής η αλλοίωσις δια του νόμου»⁸ Και συνεχίζει ειδικότερα :

« Α) Καίριον πρόβλημα συνταγματικότητας τίθεται υπό την διατύπωσιν του άρθρου 12 του Σχεδίου Νόμου δια την αποκατάστασιν της δημοκρατικής λειτουργίας των συνεταιριστικών οργανώσεων. Κατά το άρθρο 12 (παρ. 1) του Σχεδίου Νόμου, από τις δημοσιεύσεως του νέου νόμου, όλοι οι γεωργικοί συνεταιρισμοί κάθε βαθμού και οι κοινοπραξίαι αυτών διενεργούν αρχαιρεσίας δια την ανάδειξιν νέων διοικητικών και εποπτικών συμβουλίων και αντιπροσώπων διά τας συνελεύσεις των συνεταιριστικών οργανώσεων ανωτέρου βαθμού.

Πρόδηλον, είναι, καθ' ημετέραν γνώμην, ότι δια της διατάξεως αυτής επιχειρείται επέμβασις εις τα αφορώντας τας εκλογάς και αρχαιρεσίας των γεωργικών συνεταιρισμών και λοιπών ενώσεων καταργουμένων των διοικήσεων, αι οποίαι έχουν εκλεγεί συμφώνως προς τον ισχύοντα νόμου 921/1979 και τα συναφή καταστατικά. Τοιαύτη όμως επέμβασις αντίκειται εις την διάταξιν του άρθρου 12 παράγραφος 5 του Συντάγματος, η οποία σαφώς καθιερώνει την αυτοδιοίκηση την πάσης φύσεως γεωργικών και αστικών συνεταιρισμών»⁹. Επίσης στην ίδια γνωμοδότηση επισημαίνεται:

Β) Κατά την αυτήν, ως ανωτέρω, συλλογιστικήν, ως αντισυνταγματικά δύνανται να κριθούν υπό των δικαστηρίων και αι διατάξεις του άρθρου 12 παρ. 2 και 3 του Σχεδίου Νόμου, όπου ο νομοθέτης αφ' ενός μεν αναστέλλει πάσαν ουσιαστικήν διαχείρισιν των εργασιών των συνεταιρισμών μέχρι της εκλογής νέων συμβουλίων, αφ' ετέρου δ' απαγορεύει την διενέργειαν αρχαιρεσιών δια την εκλογήν διοικητικών και εποπτικών συμβουλίων καθώς και αντιπροσώπων, εκτός εκείνων των αρχαιρεσιών αι οποίαι προβλέπονται από το Σχέδιον Νόμου.

8. ΠΑΝ. Ι ΖΕΠΟΣ « ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΚΑΘ. Κ. ΠΑΝ. Ι ΖΕΠΟΥ (πάνω στο αρχικό νομοσχέδιο» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ έτος 12, τεύχος 71 ΜΑΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 1982 σ. 5144

9. ΠΑΝ. Ι ΖΕΠΟΣ «ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΚΑΘ. Κ. ΠΑΝ. Ι ΖΕΠΟΥ (πάνω στο αρχικό νομοσχέδιο)» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, έτος 12, τεύχος 71 ΜΑΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 1982, σ.5145

Πράγματι, γενική είναι η αρχή ότι ο ρυθμίζων τα ατομικά δικαιώματα νόμος πρέπει να ευρίσκεται όχι μόνον εντός του γράμματος αλλά και εντός του πνεύματος της συνταγματικής διατάξεως. Ο ρυθμιστικός των ατομικών δικαιωμάτων νόμος είναι απλώς εκτελεστικός της συνταγματικής διατάξεως. Κατ'ουδένα δε τρόπον επιτρέπεται να παραλύει και να αχρηστεύει την συνταγματικώς παρεχομένην εγγύησιν σεβασμού των ατομικών δικαιωμάτων, εν προκειμένω, την συνταγματικώς εξαγγελομένην «αυτοδιοίκησιν» των γεωργικών συνεταιρισμών, ως αυτή διατυπύεται εις το άρθρο 12 παράγρ. 5 του Συντάγματος

Γ) Πέραν των ανωτέρω και άλλαι διατάξεις του Σχεδίου Νόμου δύνανται ευστόχως να κριθούν ως αντισυνταγματαί υπό των αρμοδίων δικαστηρίων» Και καταλήγει:

«Ως και ανωτέρω εσημειώθη, το άρθρον 12 παραγρ. 5 του ισχύοντος Συντάγματος καθιερώνει την «αυτοδιοίκησιν» της πάσης φύσεως γεωργικών και αστικών συνεταιρισμών «κατά τους όρους του νόμου και του καταστατικού των». Ως όμως εξετέθη, οι υπό του νόμου τιθέμενοι όροι ή περιορισμοί δεν ημπορούν να φθάνουν και μέχρις ουσιαστικής καταλύσεως της εξαγγελομένης αυτοδιοικήσεως. Ουσιαστικήν δεν, κατάλυσιν της αυτοδιοικήσεως, αυτής συνιστούν αι ανωτέρω σημειωθείσαι περιπτώσεις, αι περιορίζουσαι υπερμέτρως την εγγύησιν της αυτοδιοικήσεως και αντιμαχόμενοι το πνεύμα αυτής ως εγγυήσεως της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι».10.

10 ΠΑΝ. Ι ΖΕΠΟΣ «ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΚΑΘ. Κ. ΠΑΝ. Ι ΖΕΠΟΥ (πάνω στο αρχικό νομοσχέδιο)» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, έτος 12, τεύχος 71 ΜΑΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 1982, σ.5146

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Στο περιοδικό θέματα συνεταιρισμών – τραπεζών – αγροτικής οικονομίας (έτος 2^ο ,τεύχος 11, Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 1972) δημοσιεύεται μια έκθεση με απόψεις της Επιτροπής που ορίσθηκε από το Υπουργείο Γεωργίας το 1970 και συνέταξε σχέδιο νόμου περί Συνεταιρισμών. Σύμφωνα μ' αυτή την έκθεση η επιτροπή διέκρινε δυο θέματα σχετιζόμενα με την άσκηση της εποπτείας και του ελέγχου των Γεωργικών Συνεταιρισμών:

α)το θέμα του φορέα της εποπτείας και

β)το περιεχόμενο και τον τρόπο άσκησης της εποπτείας και ελέγχου.

Ως προς το πρώτο θέμα η Επιτροπή αποφάσισε να μην επεκταθεί στην ανάλυσή του γιατί διεπίστωσε ότι υπάρχει εκπεφρασμένη κυβερνητική άποψη εφ' όσον η Εποπτική Υπηρεσία παραμένει στην ΑΤΕ, ενώ για το δεύτερο θέμα κατέληξε στις εξής προτάσεις:

1. Ο έλεγχος να περιορίζεται στη διαπίστωση της νομιμότητας των πράξεων των Γεωργικών Συνεταιρισμών και να μην αναφέρεται στη σκοπιμότητα αυτών των πράξεων.
2. Οι επόπτες των Γεωργικών Συνεταιρισμών να μην συμμετέχουν αυτοδικαίως στις Γενικές Συνελεύσεις των Οργανώσεων αλλά να μπορούν να παρίστανται εφ' όσον καλούνται.
3. Ο κατασταλτικός έλεγχος να γίνεται άπαξ του έτους και να περιλαμβάνει όλους τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς αν είναι δυνατόν.
4. Ο έκτακτος έλεγχος να γίνεται μόνο μετά από γραπτή καταγγελία. Ο προληπτικός έλεγχος να αφορά μόνο τις παραγωγικές δραστηριότητες των Γεωργικών Συνεταιρισμών και να συνδυάζεται με την παροχή τεχνικών

και οικονομικών συμβούλων για τη λειτουργία των παραγωγικών αυτών μονάδων. 11

Επίσης η Επιτροπή πιστεύει ότι η συμβολή της Εμπορικής Υπηρεσίας της ΑΤΕ στην ανάπτυξη και δραστηριοποίηση των Γεωργικών Συνεταιρισμών μπορεί να είναι πιο αποτελεσματική με την κατάστρωση και εφαρμογή ενός συγκεκριμένου προγράμματος δράσεως και πως οι βασικές της επιδιώξεις πρέπει να είναι:

1. Επιλογή και ανάδειξη προσώπων τα οποία θα είναι σε θέση να παίζουν σημαίνοντα ρόλο στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών είτε ως διοικητικά μέλη είτε ως συνεταιριστικοί υπάλληλοι.
2. Επιλογή και κατάταξη των Συνεταιρισμών βάσει κριτηρίων δυναμικότητας τους για ανάπτυξη και η συγκέντρωση των προσπαθειών σε Συνεταιρισμούς με αυξημένη δυναμικότητα αναπτύξεως.
3. Επιλογή δραστηριοτήτων οι οποίες μπορούν να αναληφθούν από τους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς και κατάστρωση ειδικών προγραμμάτων συνεταιριστικών επενδύσεων, τα οποία θα επιδιώξει να εφαρμόσει με τη δραστηριοποίηση των Συνεταιρισμών.
4. Συγκέντρωση της προσπάθειας σε δυναμικές γεωργικές ζώνες στις οποίες εκτελούνται μεγάλα έργα ανάπτυξης, ώστε να ενισχυθούν οι Συνεταιρισμοί και να συμμετάσχουν ενεργότερα στο πρόγραμμα ανάπτυξης της περιοχής.
5. Κατάσταση ενός προγράμματος συγχωνεύσεως των Γεωργικών Συνεταιρισμών με επιδίωξη τη δημιουργία μεγαλύτερων Συνεταιρισμών πολλαπλού σκοπού. Μέσα για την εφαρμογή του προγράμματος μπορούν να είναι, εκτός από την καθοδήγηση και την εκπαίδευση, η χορήγηση πιστωτικών διευκολύνσεων και οικονομικών κινήτρων.

11. Βλέπε σχετικά « ΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ » στο περιοδικό θέματα ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΤΡΑΠΕΖΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, έτος 2^ο τεύχος 11 Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 1972 σσ. 919-926.

6. Δημιουργία Κεντρικών Ενώσεων κατά προϊόν ικανών να αναλάβουν τη όλη εξαγωγική προσπάθεια του προϊόντος, μέχρι και την οργάνωση και το συντονισμό της εμπορίας του στο εσωτερικό. Αυτό είναι περισσότερο αναγκαίο για τα νωπά προϊόντα.

Ακόμη προτείνεται η Εποπτική Υπηρεσία, εκτός από τον έλεγχο και την καθοδήγηση την οποία ασκεί, να προβαίνει στην επεξεργασία συγκεκριμένων προγραμμάτων δράσεως στα οποία θα διατυπώνονται:

α) οι στόχοι πολιτικής

β) τα μέσα για την επίτευξη των στόχων.

γ) η στρατηγική επίτευξης των στόχων

δ) τα προβλεπόμενα αποτελέσματα κλπ.¹².

Ακόμη, σύμφωνα με όσα διαβάζουμε στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, αρκετά διαφωτιστική όσον αφορά τη σχέση συνεταιρισμών και κρατικής εποπτείας είναι η ακόλουθη ανακοίνωση του Υπουργού Γεωργίας στη Βουλή (πρακτικά σελ. 5772):

«α. Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 921) 79 «περί Γεωργικών Συνεταιρισμών» είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου, που σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 12 του Συντάγματος αυτοδιοικούνται «κατά τους όρους του νόμου και του καταστατικού τους τελούντες υπό την εποπτεία του Κράτους...».

Η έκταση και το περιεχόμενο της εποπτείας του Κράτους πάνω στους γεωργικούς συνεταιρισμούς προσδιορίζεται στο άρθρο 42 του Ν. 921)79.

12: Βλέπε σχετικά « Α ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΤΡΑΠΕΖΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ έτος 2^ο τεύχος 11 Σεπτέμβριος- Οκτώβριος 1972 σσ. 919-926

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου αυτού η εποπτεία έχει ως σκοπό τη νόμιμη λειτουργία των γεωργικών συνεταιρισμών και την υποβοήθηση του έργου τους. Η εποπτεία δεν επιτρέπεται να επεκτείνεται στον έλεγχο της συμπεριφοράς της διοίκησης και των υπαλλήλων των συνεταιρισμών.

β. Η παραπάνω νομική μορφή των συνεταιρισμών προσδιορίζει και τη νομική μορφή της εργασιακής σχέσης του προσωπικού των συνεταιρισμών, που είναι σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου. Ειδικότερα η υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού των συνεταιρισμών οργανώσεων ρυθμίζεται από τις διατάξεις του Ν. 1859) 1944 και του Β.Δ της 23.7.1946 «περί της υπαλληλικής καταστάσεως του προσωπικού των Γεωργικών Συνεταιρισμών Οργανώσεων». Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές την πειθαρχική δικαιοδοσία στους συνεταιριστικούς υπαλλήλους ασκεί σε πρώτο βαθμό το Διοικητικό Συμβούλιο και σε δεύτερο βαθμό το Εποπτικό Συμβούλιο κάθε οργάνωσης.

Από τις διατάξεις αυτές δεν προβλέπονται περιορισμοί στην εκδήλωση των πολιτικών πεποιθήσεων των συνεταιριστικών υπαλλήλων. Άλλωστε τέτοιοι περιορισμοί θα ήταν αντίθετοι με τις διατάξεις του Συντάγματος του 1975.

Από όσα εκτέθηκαν παραπάνω προκύπτει με σαφήνεια ότι:

- α. Δεν υπάρχουν περιορισμοί στην εκδήλωση των πολιτικών φρονημάτων των συνεταιριστικών υπαλλήλων.
- β. Το Υπουργείο δεν έχει οποιαδήποτε αρμοδιότητα ελέγχου της συμπεριφοράς των υπαλλήλων συνεταιριστικών οργανώσεων και
- γ. Αποκλειστική ευθύνη και αρμοδιότητα για τον έλεγχο της συμπεριφοράς και των ενδεχομένων πειθαρχικών παραπτωμάτων των συνεταιριστικών υπαλλήλων έχουν τα όργανα Διοίκησης των Συνεταιριστικών Οργανώσεων»¹³

13.Βλέπε ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΔΣ ΚΑΙ ΕΣ» στο περιοδικό θέματα Συνεταιριστικών και Αγροτικής Οικονομίας, έτος 12 ,τεύχος 73 ,ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1982, σ.5643.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός πως κάθε Συνεταιριστική Οργάνωση (και η Συνεταιριστική κίνηση γενικότερα) είναι μια αξιόλογη δύναμη, είναι επόμενο διάφοροι παράγοντες να θέλουν και να επιδιώκουν να χρησιμοποιήσουν τη δύναμη αυτή για την επιτυχία των δικών τους σκοπών.

Στις περισσότερες χώρες διάφορες κινήσεις (πολιτικές, κοινωνικές, θρησκευτικές, φυλετικές κλπ) προσπάθησαν και προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις κατά τρόπο που αυτές να είναι κάτω από τον έλεγχό τους και να υπηρετούν (έμμεσα ή άμεσα) τις δικές τους επιδιώξεις. Η Συνεταιριστική κίνηση όμως οφείλει να αντιστέκεται στους αυτοσχεδιασμούς και τις σκοπιμότητες άλλων έξω από τους Συνεταιρισμούς, ατόμων και κύκλων και κυρίως των κρατικών, πολιτικών παραγόντων που θέλουν να τη χρησιμοποιούν σύμφωνα με δικά τους συμφέροντα.

Αναμφίβολα τα μέλη του κάθε Συνεταιρισμού ανήκουν σε διάφορα πολιτικά κόμματα και διαφέρουν το ένα από το άλλο σε πολλά σημεία. Εκείνο όμως που έχουν κοινό είναι η συνεταιριστική τους ιδιότητα καθώς και η επιθυμία και η απαίτηση να εξυπηρετούνται καλά από την Οργάνωση τους, που είναι και πρέπει να είναι πάντα Οργάνωση όλων των συνεταιίρων. Όπου τα μέλη των συνεταιρισμών έχουν καταλάβει ότι ο Συνεταιρισμός έγινε και υπάρχει για υπηρετεί τις ανάγκες τους, εκεί κράτησαν το Συνεταιρισμό ουδέτερο από τις διαμάχες και διαφορές που υπάρχουν σε κάθε κοινωνία με αποτέλεσμα εκεί η Συνεταιριστική κίνηση να έχει τη μεγαλύτερη ανάπτυξη. Σύμφωνα με το Θ. Τζωρτζάκη, συντελεστικό μέτρο για την προκοπή των Συνεταιρισμών είναι η «αναγνώριση γενική, ειλικρινής και έμπρακτη της ανεξαρτησίας της συνεταιριστικής δράσης, αυστηρή αποχή των συνεταιρισμών από κάθε ανάμιξη στην κομματική πολιτική και σταθερή απόκρουση, κάθε εξωτερικής προσπάθειας που θ' αποβλέπει να τους παρασύρει στην

πολιτική διαπάλη. Η αρχή « Οι συνεταιρισμοί με τους συνεταιρισμούς» συνοψίζει τη δράση τους και χαράζει τα όρια της ανάμιξής τους στην πολιτική» 14.

Εκεί όπου οι συνέταιροι παρασύρθηκαν από τρίτους και έφεραν μέσα στο Συνεταιρισμό τις πολιτικές, θρησκευτικές ή άλλες διαφορές τους, εκεί η συνεταιριστική κίνηση έχει τη μικρότερη απήχηση (παρ' όλο που η κάθε παράταξη προσπαθεί να οργανώσει καλύτερα τους συνεταιρισμούς που έχει στην επιρροή της πχ. Καθολικοί, σοσιαλιστές, εργατικά κλπ) Ο R.P.B Davies υποδιευθυντής της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης διατύπωσε τα εξής σχετικά με το θέμα σε κείμενο του της 16.4.1982:

«Το Άρθρο 8 του νέου Νομοσχεδίου φαίνεται να καθιστά νομική υποχρέωση για τους υποψηφίους των διοικητικών συμβουλίων την ομαδοποίηση σε χωριστούς συνδυασμούς.

....Αυτό φαίνεται ανεπιθύμητο, διότι είναι πιθανό να ενθαρρύνει τη δημιουργία πολιτικών φατριών στους συνεταιρισμούς. Αυτό δεν είναι άγνωστο στους συνεταιρισμούς, αλλά κατά την άποψη της Δ.Σ.Ε είναι ανεπιθύμητο, διότι είναι δυνατό να οδηγήσει σε ανεπίτρεπτη επιρροή από ένα πολιτικό κόμμα στις υποθέσεις του συνεταιρισμού.

Η έκθεση της Επιτροπής του 1966 για τις Συνεταιριστικές Αρχές εγκατέλειψε τη δέσμευση ως προς την «πολιτική ουδετερότητα» που είχε περιληφθεί στη διακήρυξη των συνεταιριστικών αρχών του Παρισιού, με το αιτιολογικό ότι οι συνεταιρισμοί κατ' ανάγκη τείνουν να έχουν απόψεις για πολλά πολιτικά θέματα. Αυτό όμως δεν υπονοεί οποιοδήποτε είδος επιβολής από ένα πολιτικό κόμμα. Οι συνεταιρισμοί των καταναλωτών σε μερικές χώρες, όπως η Βρετανία και το Βέλγιο, διάκινται ευνοϊκά προς τα σοσιαλιστικά κόμματα, διότι τα μέλη τους συμβαίνει να είναι στην πλειοψηφία τους ημερομίσθιοι εργάτες αστικών κέντρων και να έχουν

14.Θ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ "ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΒΑΣΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, έτος 13 τεύχος 75 Ιανουάριος – Φεβρουάριος 1983 σ. 5401

σοσιαλιστικές απόψεις. Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί μπορεί όπως στην Ιαπωνία, να έχουν δεσμούς με πιο συντηρητικά κόμματα, διότι οι αγρότες έχουν συχνά συντηρητικές απόψεις. Σε μερικές χώρες, όπως η Φιλανδία και η Ιταλία, υπάρχουν συνεταιριστικές οργανώσεις με διαφορετικές πολιτικές διασυνδέσεις. Όμως δεν είναι συνηθισμένο να αναπτύσσονται πολιτικές φατρίες στις συνεταιριστικές εκλογές ακόμη κι εκεί που υπάρχουν πολιτικές διασυνδέσεις. Ακόμη και όπου υπάρχουν πολιτικές διασυνδέσεις, θα ήταν αντίθετη προς τις συνεταιριστικές αρχές της ελεύθερης συμμετοχής η εξάρτηση της συμμετοχής αυτής από την πολιτική διασύνδεση. Ο εκλογικός ανταγωνισμός στους συνεταιρισμούς αποτελεί δείγμα έντονου ενδιαφέροντος των μελών. Δεν σημαίνει όμως ότι οι υποψήφιοι θα πρέπει να είναι υποχρεωμένοι από το Νόμο να συμπτύσσονται σε ομάδες»¹⁵.

Από τα παραπάνω γίνεται σαφέστερο πως οι συνεταιρισμοί αναγνωρίζοντας την ανεξαρτησία της συνεταιριστικής δράσεως, πρέπει να αποφεύγουν την ανάμειξη στην κομματική πολιτική και να αποκρούουν κάθε προσπάθεια των πολιτικών κομμάτων να τους παρασύρουν στην πολιτική διαπάλη .

Οι εκλογικές διαμάχες και έριδες, ο διχασμός των προσώπων λόγω διαφοράς φρονημάτων και η δημιουργούμενη οξύτητα εξαιτίας τους, είναι κάθε άλλο παρά συντελεστικά της προόδου των συνεταιρισμών. . Οι συνεταιρισμοί καθαρά οικονομικοί οργανισμοί έχουν ανάγκη για να προκόψουν από ησυχία, τάξη και ομόνοια στοιχεία τα οποία λόγω διαφοράς αντιλήψεων δεν υπάρχουν κατά τον εκλογικό αγώνα.¹⁶

Τέλος, ^{σχετικά} με το ποια θα πρέπει να είναι η σχέση Συνεταιρισμών και πολιτικής, αρκετά διαφωτιστική υπήρξε η απάντηση του Υπουργού Εσωτερικών Γ. Γεννηματά στην υπ' αριθμ. 1598/1283 ερώτηση βουλευτή με θέμα την

15. Βλέπε «Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ Γ. ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ. στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, έτος 12 τεύχος 71 ΜΑΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 1982, σσ. 5147-5148

16. Βλέπε σχετικά: «ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΜΜΑΤΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, έτος 12 τεύχος 73 Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 1982 σ 5287

αφαίρεση από τον πρόεδρο της Ένωσης Γεωργικών Συνεταιρισμών της αναρτημένης στα γραφεία φωτογραφίας του Προέδρου της Δημοκρατίας «Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης Γεωργικών Συνεταιρισμών Α αποφάσισε την αφαίρεση της φωτογραφίας του κ. Προέδρου της Δημοκρατίας, που υπήρχε στα Γραφεία της, διότι έκρινε ότι φωτογραφίες Πολιτικών Προσώπων η οποιοδήποτε άλλου φυσικού προσώπου δεν έχουν θέση στα Γραφεία της, γιατί η Ένωση δεν ανήκει ούτε στα κόμματα ούτε σε πρόσωπα»¹⁷

¹⁷Βλέπε « ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ – ΠΟΛΙΤΙΚΗ – ΝΟΜΑΡΧΗΣ» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ετος 13, τεύχος 78, ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1983 σ. 5655.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ

Αναμφίβολα, ανάμεσα στο Συνεταιρισμό και τον Συνδικαλισμό που σκοπό έχουν να υπηρετούν τις ανάγκες των ατόμων πρέπει να υπάρχει συνεργασία στους τομείς εκείνους που έχουν παράλληλο ενδιαφέρον έτσι ώστε να τεθούν και οι δύο μαζί στην υπηρεσία του αγρότη.

Στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ-ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ (τεύχος 71 Μάιος-Ιούνιος 1982) δημοσιεύεται το σχετικό νομοσχέδιο για τον συνδικαλισμό των αγροτών το οποίο καθορίζει μεταξύ άλλων ότι:

- «Σε όλα τα αγροτικά σωματεία, των οποίων τα καταστατικά είναι σύμφωνα με το νόμο αυτό, μπορεί να ανατίθεται, με απόφαση του νομάρχη, αρμοδιότητα για την έκδοση βεβαιώσεων, που πιστοποιούν την αγροτική ιδιότητα, όπου είναι αναγκαίο για τη χορήγηση πάσης μορφής ενισχύσεων, δανείων, αγροτικών συντάξεων, αδειών κυκλοφορίας αγροτικών αυτοκινήτων, αδειών για πώληση αγροτικών προϊόντων στις λαϊκές αγορές κλπ.
- Τα αγροτικά σωματεία συμμετέχουν σε μία μόνο ομοσπονδία και οι ομοσπονδίες σε μία συνομοσπονδία.
- Μέλη των αγροτικών σωματείων μπορούν να γίνουν όλοι όσοι ασκούν κατά κύριο λόγο το αγροτικό επάγγελμα, διαμένουν μόνιμα στην περιφέρεια του σωματείου και έχουν συμπληρώσει το 16^ο έτος. Μπορούν να γίνουν, επίσης και συνταξιούχοι του ΟΓΑ.
- Οι εκλογές για την ανάδειξη των διοικητικών συμβουλίων και των αντιπροσώπων στις ομοσπονδίες και συνομοσπονδίες διενεργούνται με το σύστημα της απλής αναλογικής.
- Το ίδιο μέλος δεν μπορεί να εκλέγεται για τέταρτη συνεχή θητεία στο ίδιο όργανο. Επίσης, δεν μπορεί να είναι συγχρόνως μέλος του διοικητικού συμβουλίου αγροτικού σωματείου και ομοσπονδίας ή συνομοσπονδίας αγροτικών σωματείων.

- Για την εξυπηρέτηση των επαγγελματικών συμφερόντων των μελών τους οι αγροτικές οργανώσεις συμμετέχουν στα θεσμοθετημένα όργανα διαλόγου και συνεργασίας με το Κράτος την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τις άλλες κοινωνικές ομάδες.
- Η αναγνώριση των αντιπροσωπευτικών συνδικαλιστών οργανώσεων για την εκπροσώπηση των μελών τους γίνεται κάθε διετία από το νομάρχη, με εισήγηση της υπηρεσίας γεωργίας του νομού, και από τον υπουργό Γεωργίας για τις οργανώσεις που λειτουργούν για όλη τη χώρα.

Σε περίπτωση που η διοίκηση αρνείται την αναγνώριση, η ενδιαφερομένη οργάνωση δικαιούται να προσφύγει στο Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο της έδρας της.

- Οι αναγνωριζόμενες ως αντιπροσωπευτικές συνομοσπονδίες αγροτικών σωματείων εκπροσωπούν τους αγρότες στις αντίστοιχες διεθνείς επαγγελματικές οργανώσεις
- Οι αγροτικές συνδικαλιστικές οργανώσεις δεν μπορούν να ασκούν παραγωγικές ή εμπορικές δραστηριότητες μόνες ή με συμμετοχή σε άλλα νομικά πρόσωπα.
- Οι οργανώσεις, που θα υπάρχουν κατά την έναρξη ισχύος του νόμου, εφόσον επιθυμούν να αναγνωρισθούν ως αντιπροσωπευτικές, οφείλουν μέσα σ' ένα χρόνο από τη δημοσίευση του νόμου να προσαρμόσουν τα καταστατικά τους σ' αυτόν και να διενεργήσουν αρχαιρεσίες για την εκλογή διοικητικών συμβουλίων σύμφωνα με τις διατάξεις του. Με το νομοσχέδιο καθορίζονται επίσης, τα θέματα σχετικά με τις δραστηριότητες, τα καταστατικά, τη διοίκηση, τους πόρους και τις οικονομικές ενισχύσεις των αγροτικών συνδικαλιστικών οργανώσεων.»¹⁸

18. Βλέπε « Ο ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΩΝ-ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΤΟ ΣΧΕΤΙΚΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, έτος 12 τεύχος 71 ΜΑΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 1982, σ.5162.

Ο τότε Υπουργός Γεωργίας Κ. Σημίτης υπογράμμισε σχετικά ότι :

- « Με το νομοσχέδιο αναγνωρίζεται ο αγροτικός συνδικαλισμός, η νομοθετική κατοχύρωση του οποίου είχε εξαγγελθεί από τον πρωθυπουργό κατά τις προγραμματικές του δηλώσεις.
- Οι κυβερνήσεις της δεξιάς δεν θέλησαν να αναγνωρίσουν τον αγροτικό συνδικαλισμό, ενώ αναγνώρισαν νομοθετικά την ΠΑΣΕΓΕΣ, συνομοσπονδία συνεταιριστικών οργανώσεων, ως ανωτάτη επαγγελματική οργάνωση των αγροτών καθόρισαν ότι εκπροσωπεί τόσο τις συνεταιριστικές όσο και τις συνδικαλιστικές οργανώσεις στο εσωτερικό και τις διεθνείς οργανώσεις.

Με το νομοσχέδιο καταργούνται οι σχετικές διατάξεις για τη «διπλή» εκπροσώπηση της ΠΑΣΕΓΕΣ και διαχωρίζονται οι συνεταιριστικές από τις επαγγελματικές συνδικαλιστικές οργανώσεις των αγροτών».19.

19..Βλέπε « Ο ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΩΝ-ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΤΟ ΣΧΕΤΙΚΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, έτος 12, τεύχος 71, ΜΑΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 1982, σ.5163

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ (ΓΕΝΙΚΑ)

Είναι γνωστό πως Συνεργατισμός(ως ιδεολογία) και ο συνεταιρισμός (ως εφαρμογή) δεν είναι και δεν πρέπει να είναι εξάρτημα κανενός οικονομικοκοινωνικού συστήματος. Ο Συνεργατισμός συνυπάρχει με όλα τα συστήματα – σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης – και προσφέρει πολύτιμες υπηρεσίες στον άνθρωπο.

Σύμφωνα με τον Λ. ΤΟΛΣΤΟΙ « Η σύσταση και η υποστήριξη των συνεταιρισμών είναι η μόνη κοινωνική δράση η οποία αρμόζει σήμερα εις έναν προηγμένον άνθρωπον ο οποίος δεν θέλει να ανήκει εις τους πιέζοντας».20

Τα δημοκρατικά κράτη έχουν αναγνωρίσει τη σημασία των λειτουργιών που ασκούν οι Συνεταιρισμοί και γι' αυτό ενδιαφέρονται όλο και περισσότερο για τη διεύρυνση του ρόλου που παίζουν οι Συνεταιρισμοί στον τομέα της οικονομίας τον οποίο υπηρετούν. Σύμφωνα με όσα διαβάζουμε στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ (τεύχος 75 Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1983, έτος 13,) ο Συνεταιρισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί :

«1. Σε όλους τους κλάδους της παραγωγής όπου η παραγωγή θα εξακολουθήσει να γίνεται από μικρές αυτόνομες επαγγελματικές οικονομίες (επιχειρήσεις), για να οργανωθεί συνεταιριστικά ολόκληρη σειρά από εργασίες, που είναι χρήσιμες στις συνεταιριζόμενες αυτές οικονομίες, με σκοπό οι εργασίες αυτές να γίνουν με το Συνεταιρισμό συμφερότερα γι' αυτές και επωφελέστερα για το Σύνολο : Σ υ ν ε τ α ι ρ ι -

20. Βλέπε « Ο ΤΟΛΣΤΟΙ για τη συνεταιριστική κίνηση. Ο ΔΡΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ έτος 12, τεύχος 75, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 1982 σ. 5288

σ μ ό ς Π α ρ α γ ω γ ώ ν (Τέτοιες εργασίες είναι ο εφοδιασμός με κεφάλαια, με διάφορα μέσα παραγωγής και με πρώτες ύλες, η κοινή χρήση μηχανών, η από κοινού επεξεργασία και πώληση προϊόντων κλπ)

2. Στους κλάδους εκείνους της παραγωγής, όπου η παραγωγή θα εξακολουθήσει να γίνεται από ιδιωτικές επιχειρήσεις με μεγάλη δυναμικότητα, για να οργανωθούν οι επιχειρήσεις αυτές συνεταιριστικά, με σκοπό τη δίκαιη και ανάλογη με τη συμβολή τους συμμετοχή στις ωφέλειες όλων όσοι συνεργάζονται στην επιχείρηση και επομένως με σκοπό να αποτραπεί η εκμετάλλευση από λίγα πρόσωπα του μεγάλου όγκου των εργαζομένων και κατά συνέπεια του Συνόλου: Σ υ ν ε τ α ι ρ ι σ μ ό ς Π α ρ α γ ω γ ή ς.

3. Στην κατανάλωση, για να βοηθήσει τους καταναλωτές να διαχειριστούν άμεσα όσο μπορεί πιο μεγάλο μέρος από ολόκληρο το σύστημα της διανομής των αγαθών που χρειάζονται για τη συντήρηση και την ευημερία του ανθρώπου και ακόμη να διαχειριστούν τους κλάδους της παραγωγής των αγαθών αυτών, που μπορεί να οργανωθούν συνεταιριστικά, με σκοπό η οργάνωση της διανομής των αγαθών να γίνεται επωφελέστερα για τη μεγάλη μάζα των καταναλωτών και επομένως για το κοινωνικό Σύνολο: Σ υ ν ε τ α ι ρ ι σ μ ό ς Κ α τ α ν α λ ω τ ώ ν.»²¹

Κατά τον Θ. Τζωρτζάκη ο Συνεταιρισμός σύμφωνα με τις παραπάνω διακρίσεις παρουσιάζει τις ακόλουθες δυνατότητες εφαρμογής:

«1. Ο Σ υ ν ε τ α ρ ι σ μ ό ς τ ω ν Π α ρ α γ ω γ ώ ν μπορεί να εφαρμοστεί ευρύτατα για να βοηθήσει μικρές αυτόνομες γεωργικές, βιοτεχνικές, επαγγελματικές κλπ. οικονομίες (επιχειρήσεις) να οργανωθούν συνεταιριστικά με σκοπό να συγκεντρώνουν και διανέμουν μεταξύ τους ή να τα έχουν στη διάθεσή τους τα απαραίτητα για τη

21. Θ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΒΑΣΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ έτος 13. τεύχος 75. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1983 σ.5398

λειτουργία τους κεφάλαια, εφόδια, τεχνικά μέσα, πρώτες ύλες, εμπορεύματα κλπ. (Συνεταιρισμοί πιστωτικοί, προμηθευτικοί, κοινής χρήσης μηχανών κλπ). Επίσης μπορεί να τις βοηθήσει για να οργανώσουν συνεταιριστικά την από κοινού αποθήκευση, επεξεργασία, βιομηχάνηση και πώληση των προϊόντων τους. (Συνεταιρισμοί αποθηκευτικοί, παραγωγικοί, πώλησης κλπ) Στη γεωργία προπάντων, που στη χώρα μας ασκείται κατά κανόνα και πρέπει ν' ασκείται από μικρές αυτόνομες επιχειρήσεις, ο Συνεταιρισμός είναι αχώριστο και απαραίτητο βοήθημά τους, με το οποίο εξασφαλίζεται η συστηματικότερη και αποδοτικότερη οργάνωση της γεωργικής παραγωγής.

2. Ο Συνεταιρισμός της παραγωγής μπορεί να βοηθήσει: α) εξαρτημένους (μισθωτούς) εργατοτεχνίτες του χεριού και του πνεύματος, για να οργανώσουν δικές τους συνεταιριστικές επιχειρήσεις (Συνεταιρισμοί οικοδομικοί, κατασκευής διαφόρων έργων, παραγωγής βιομηχανικών προϊόντων, παροχής υπηρεσιών κλπ) β) Επίσης μπορεί ο Συνεταιρισμός αυτός να χρησιμοποιηθεί για τον ίδιο σκοπό από μικρούς ανεξάρτητους βιοτέχνες, επαγγελματίες, γεωργούς, για να οργανώσουν συνεταιριστικά ολόκληρο τον κύκλο της παραγωγικής των δραστηριότητας, όπου το κρίνουν συμφερότερο. (Συνεταιρικά επιπλοποιεία, κουρεία, ραφεία, υποδηματοποιεία, τυπογραφεία, συνεταιρισμοί εκδοτικοί, μεταφορών, κοινής καλλιέργειας κλπ). γ) Ακόμη η μορφή αυτή του Συνεταιρισμού μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη μετατροπή κεφαλαιοκρατικά οργανωμένων επιχειρήσεων σε συνεταιριστικές επιχειρήσεις, όπου φορέας τους δε θα είναι το κεφάλαιο αλλά η εργασία. Σ' όλες αυτές τις περιπτώσεις η συμμετοχή όλων των συνεταιρισμών στις ωφέλειες που φέρνει η επιχείρηση θα είναι ανάλογη με τη συμβολή τους στις εργασίες και η διεύθυνσή της θα γίνεται από τους ίδιους τους συνεταιρισμένους.

3. Οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί είναι η μορφή του Συνεταιρισμού που μπορεί να εφαρμοστεί ευρύτερα από κάθε άλλη μορφή του και να περιλάβει ανθρώπους από κάθε τάξη στις πόλεις και στην ύπαιθρο. Οι καταναλωτές οργανώνονται συνεταιριστικά για να προμηθεύονται από

κοινού και να διανέμουν μεταξύ τους τα διάφορα είδη που χρειάζονται για τη συντήρηση και την άνεση τους, όπως κυρίως είναι τα τρόφιμα, τα ρούχα, τα παπούτσια, τα έπιπλα, τα σκεύη, τα είδη υγιεινής, καθαριότητας, θέρμανσης, φωτισμού κλπ ακόμη και για να απολαμβάνουν τα μέσα ψυχαγωγίας και μόρφωσης καθώς και για να εξασφαλίζουν υγιεινή άνετη και φτηνή κατοικία.

Έτσι με το Συνεταιρισμό αχρηστεύεται ή περιορίζεται η μεσολάβηση τρίτων ανάμεσα στην παραγωγή και την κατανάλωση, δημιουργείται άμεση επικοινωνία μεταξύ τους, υποβάλλονται στον έλεγχο των καταναλωτικών συνεταιρισμών ολόκληροι κλάδοι της παραγωγής και ακόμη συχνά περιέρχονται πολλοί απ' αυτούς στην άμεση διαχείριση των συνεταιρισμών (βιομηχανίες τροφίμων, ρούχων, παπουτσιών, επίπλων φωτιστικών και μαγειρικών ειδών, καπνοβιομηχανία κλπ).

Αποτέλεσμα είναι ο φθηνότερος και καλύτερος εφοδιασμός με είδη για τη συντήρηση των καταναλωτών, επομένως η αύξηση της αγοραστικής τους δύναμης και τελικά η καλύτερευση του επιπέδου της ζωής τους και γενικά της ευημερίας τους».²²

22. Θ. ΤΖΩΤΖΑΚΗΣ «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΒΑΣΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ», στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ έτος 13, τεύχος 75, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1983 σ.5399

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Οι συνεταιριστικές οργανώσεις των αγροτών, υπηρετούν βασικά τα οικονομικά συμφέροντα των μελών τους, αλλά ταυτόχρονα παίζουν και ρυθμιστικό ρόλο που εξυπηρετεί το σύνολο των αγροτών.

Τις συνεταιριστικές οργανώσεις δεν τις χαρακτηρίζουν τόσο τα κεφάλαιά τους όσο η σύνδεση των συνεταίρων μαζί τους και οι ουσιαστικές υπηρεσίες που προσφέρουν στα μέλη τους, όταν αυτά χρησιμοποιούν τον μηχανισμό τους.

Οι αγρότες θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν πως το συμφέρον τους θα εξυπηρετηθεί μόνο με τη συσπείρωσή τους στους Συνεταιρισμούς, οι οποίοι θα φροντίζουν για όλα όσα χρειάζονται στο γεωργό. Για τα λιπάσματα, τις ζωοτροφές, τα γεωργικά φάρμακα, κλπ. Επίσης μόνο από τους συνεταιρισμούς και όχι από οποιουσδήποτε μεσάζοντες θα μπορούν να παίρνουν εφόδια σε λογικές τιμές και να πετύχουν κάποια καλύτερη τιμή στα προϊόντα τους. Η απευθείας επαφή παραγωγής και κατανάλωσης αποτελεί βασικό στόχο των συνεταιριστικών επιδιώξεων για τον περιορισμό των μεσαζόντων και τη διαμόρφωση ειλικρινούς συναγωνισμού προς το ιδιωτικό εμπόριο με τελικό στόχο την επίτευξη δίκαιων τιμών παραγωγού – καταναλωτή. Βλέπουμε λοιπόν πως οι συνεταιρισμοί με τη δράση τους εξυπηρετούν την κατανάλωση, αφού η παρουσία τους μειώνει την εκμεταλλευτική δράση των παρασιτικών στοιχείων και φέρνει όσο είναι δυνατό ισορροπία στην αγορά, βελτίωση στις ποιότητες και σταθερότητα στις τιμές κατά τον Θ. Τζωρτζάκη: «Όπου το γενικότερο κοινωνικό συμφέρον επιβάλλει να διευθύνουν ή και να διαχειρίζονται κοινωφελείς οργανισμοί ορισμένους κλάδους της παραγωγής, ιδίως της γεωργικής, πρέπει για τη συγκρότησή τους βάση και πυρήνας να είναι οι αρμόδιοι συνεταιρισμοί. Στους συνεταιρισμούς αυτούς πρέπει να ανατεθεί κατά κύριο λόγο η διοίκηση των κοινωφελών αυτών οργανισμών με τη συμμετοχή και τον έλεγχο του Κράτους και μεσα

στα όρια που διαγράφει το γενικότερο συμφέρον. (Κοινωνοφελείς οργανισμοί για τη διαχείριση γεωργικών προϊόντων).

Επίσης πρέπει οι ενδιαφερόμενοι συνεταιρισμοί ν' αναλάβουν κυρίως τη διαχείριση των μεγάλων οργανισμών (κοινωνοφελών ή επιχειρηματικών) που σκοπό έχουν να εφοδιάζουν τους παραγωγούς με κεφάλαιο και μέσα παραγωγής, ή να βιομηχανοποιούν και διαθέτουν τα προϊόντα τους καθώς και να εφοδιάζουν τους καταναλωτές με μέσα, για τη συντήρησή τους (Τράπεζες Αγροτική, Συνεταιριστική Βιομηχανία λιπασμάτων, μηχανών εργαλείων, τροφίμων, ιματισμού, επίπλων κλπ)»²³.

Η δραστηριοποίηση των Γεωργικών Συνεταιρισμών στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής κρίνεται ωφέλιμη από πολλές απόψεις. Ιδίως με τη συνεταιριστική δράση στον τομέα αυτό μπορούν να αντιμετωπισθούν τα μειονεκτήματα των μικρών και διάσπαρτων εκμεταλλεύσεων και να βελτιωθεί η δομή της ελληνικής γεωργίας.

Η συνεταιριστική δράση στην πρωτογενή παραγωγή πρέπει να ενισχύεται με τη χορήγηση ειδικών κινήτρων ιδίως για τα προϊόντα για τα οποία επιδιώκεται επέκταση.

Σύμφωνα με όσα διαβάζουμε στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - ΤΡΑΠΕΖΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ (τεύχος 11 Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 1972, έτος 2^ο) οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί πρέπει να είναι ελεύθεροι στην άσκηση της εμπορίας των γεωργικών προϊόντων των μελών τους και η εμπορία προϊόντων παραγωγής μη μελών δεν θα πρέπει να επιτρέπεται εφ' όσον αυτή θα γίνεται συστηματικά και σε τέτοια έκταση ώστε να ανατρέπεται η έννοια του Συνεταιρισμού. Η ενεργότερη ανάμιξη των Συνεταιρισμών στην εμπορία των γεωργικών προϊόντων θα βελτιώσει σημαντικά το καθεστώς διακίνησης και εμπορίας τους προς όφελος τόσο των παραγωγών όσο και των τελικών καταναλωτών.

23.Θ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ « ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ – ΒΑΣΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ έτος 13, τεύχος 75. Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1983 σ.5400

Με την καθιέρωση κατάλληλων κινήτρων θα υποβοηθηθεί η εκκίνηση με σκοπό να γίνει ο συνεταιρισμός η κεντρική οικονομική οργάνωση του ελληνικού χωριού σε όλους τους τομείς και σε όλες τις δοσοληψίες των αγροτών, ώστε αυτοί να απαλλαγούν από την εκμετάλλευση και να δημιουργηθεί δίκαιη σχέση ανάμεσα στα εισοδήματα ίσης εργασίας της αυτής ποιότητας, μεταξύ αγροτικών και αστικών πληθυσμών.

Για να υπάρξει η απαιτούμενη υποδομή εμπορίας προτείνονται τα εξής:

α) Σε περίπτωση ανεγέρσεως εγκαταστάσεων εμπορίας, για τις οποίες υπάρχει έντονο ιδιωτικό ενδιαφέρον σε μια περιοχή, θα πρέπει να χορηγούνται στους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς δάνεια από την ΑΤΕ κατά προτεραιότητα

β) Αν δεν υπάρχει ενδιαφέρον από ιδιώτες για ορισμένες εγκαταστάσεις εμπορίας οι οποίες απαιτούνται για την εμπορία και αξιοποίηση της παραγωγής σε αναπτυσσόμενες περιοχές, το Κράτος θα πρέπει να χορηγεί οικονομικά κίνητρα (επιδότηση μέρους της επενδύσεως) μόνο στους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς²⁴. Ακόμη αναμφισβήτητο δικαίωμα των Γεωργικών Συνεταιρισμών αποτελεί η απόκτηση βιομηχανικών εγκαταστάσεων για την επεξεργασία των γεωργικών των μελών τους.

Όπως και στην περίπτωση της εμπορίας των γεωργικών προϊόντων, οι γεωργικοί Συνεταιρισμοί θα μπορούν να επεξεργάζονται προϊόντα παραγωγής μη μελών εφ' όσον αυτό εξυπηρετεί τους σκοπούς του Συνεταιρισμού και δεν γίνεται συστηματικά και σε μεγάλη έκταση.

24. Βλέπε σχετικά: «ΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ – ΤΡΑΠΕΖΩΝ - ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, έτος 2^ο, τεύχος 11, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 1972, σσ. 919-926

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Σύμφωνα με τις θέσεις που εκφράζονται στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ (έτος 12, τεύχος 74 Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1982, σελ. 5335) η Αγροτική Τράπεζα είναι ενδεδειγμένη να αναλάβει την άσκηση της συνεταιριστικής πολιτικής, εφ' όσον θεωρείται ότι επιτελεί ένα σημαντικό έργο με ευρύτερο κοινωνικό χαρακτήρα, του οποίου η επιτυχής εκτέλεση εξαρτάται από την καλή συνεννόηση και στενή συνεργασία της Τράπεζας με τους συνεταιρισμούς. Για να ανταποκριθεί η ΑΤΕ ικανοποιητικά στην συνεταιριστική της αποστολή οφείλει:

- α) Να συστήσει κεντρικό και τοπικά συνεταιριστικά συμβούλια στα οποία να ανατεθεί η χάραξη των γενικών γραμμών της συνεταιριστικής πολιτικής της Τράπεζας και η παρακολούθηση της εφαρμογής της
- β) Να επιζητήσει τη συστηματική επικοινωνία της κεντρικής υπηρεσίας με τις τοπικές υπηρεσίες για την οργάνωση τακτικών περιοδικών
- γ) Να προβεί στην κατάρτιση και εφαρμογή ολοκληρωμένου συνεταιριστικού προγράμματος, με το οποίο θα επιτευχθεί αφ' ενός μεν η δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών και αφ' ετέρου η βελτίωση της θέσης τους ως οικονομικών οργάνων.

Μέσα για την επιτυχία αυτών των σκοπών είναι κυρίως τα εξής:

- 1) Για τη δημιουργία ευνοϊκών όρων ανάπτυξης των συνεταιρισμών, είναι απαραίτητη η οργάνωση της συνεταιριστικής εκπαίδευσης, η συστηματοποίηση της εποπτείας, η ανάπτυξη του πνεύματος της αυτοεποπτείας, η οργάνωση στατιστικής και έρευνας, η προσαρμογή της

νομοθεσίας προς τις ανάγκες των συνεταιρισμών, η υποβοήθηση και ενίσχυση των Ενώσεων στην εκτέλεση της αποστολής τους και ως ιδεολογικών συνεταιριστικών οργανώσεων καθώς και η ενίσχυση και εδραίωση της θέσης των υπαλλήλων των συνεταιρισμών.

2) Για την υποβοήθηση του έργου των συνεταιρισμών και της προσπάθειάς τους για ανάπτυξη και βελτίωση του οικονομικών τους έργου, μέσα είναι η ενίσχυση των προς ολοκλήρωση πιστωτικών τους εργασιών και η ενιαία οργάνωση και συστηματοποίηση των συνεταιριστικών προμηθειών (μέσων παραγωγής και συντηρήσεως) καθώς και των πωλήσεων των γεωργικών προϊόντων. Για το τελευταίο έργο επιβάλλεται η επιδίωξη από την ΑΤΕ σύστασης κεντρικών οργανισμών συνεταιριστικής φύσεως για τη συγκέντρωση επεξεργασία και διάθεση των γεωργικών προϊόντων.

δ) Η Τράπεζα πρέπει να αποφύγει την χρησιμοποίηση των συνεταιριστικών υπαλλήλων σε έργα ξένα προς την αποστολή τους, ιδίως όταν η ενασχόλησή τους με αυτά δυσκολεύει την εκτέλεση των συνεταιριστικών τους καθηκόντων.

ε) Η ΑΤΕ πρέπει να καταστεί από το νόμο περισσότερο ανεξάρτητη από το κράτος γεγονός που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την εξασφάλιση της απαιτούμενης ελευθερίας δράσεως.

στ) Η εφαρμογή του αλληλέγγυου της ευθύνης των συνεταιρισμένων να γίνεται μόνο μέσω του νομικού προσώπου του Συνεταιρισμού.²⁵

Επίσης, σχετικά με την αγροτική πίστη στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ διαβάζουμε πως:

²⁵. Βλέπε σχετικά : ΑΡΙΣΤ. ΚΛΗΜΗΣ « ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΔΙΑΡΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ. Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ έτος 12, τεύχος 74, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1982 σς. 5335-5336

(α) Οι συνεταιρισμοί πρέπει να είναι πραγματικοί συνεργάτες της ΑΤΕ (όπως καθορίζει εξάλλου και το καταστατικό της) πράγμα απαραίτητο για την άσκηση της αγροτικής πίστωσης.

β) Η κατανομή των δανείων μεταξύ των συνεταίρων, ως εσωτερική λειτουργία του συνεταιρισμού, πρέπει να αφεθεί στην πρωτοβουλία των αρμοδίων οργάνων του συνεταιρισμού και η Τράπεζα να περιορίζεται στο να χορηγεί μέσω των τοπικών της συμβουλίων, την παρεχόμενη πίστωση στον κάθε Συνεταιρισμό.

γ) Να συγκροτηθούν τα τοπικά συμβούλια των υποκαταστημάτων της Αγροτικής Τράπεζας, τα προβλεπόμενα από το άρθρο 26 του καταστατικού της.

Επισημαίνεται ότι είναι αναγκαίο το συγκεκριμένο άρθρο του καταστατικού να τροποποιηθεί κατάλληλα, ώστε οι αντιπρόσωποι των συνεταιριστικών οργανώσεων και των γεωργικών επιμελητηρίων να υποδεικνύονται από τις ενδιαφερόμενες οργανώσεις.

δ) Να επιδιωχθεί η χρησιμοποίηση των συνεταιριστικών οργανώσεων τους, πρακτορείων και αντιπροσώπων της ΑΤΕ στα μικρότερα κέντρα και να επιταχυνθεί η ίδρυση υποκαταστημάτων της Αγροτικής στα μεγαλύτερα κέντρα. Η πρακτική αυτή θα διευκολύνει τη συγκέντρωση καταθέσεων στην ΑΤΕ.

ε) Τα δάνεια προς συνεταιρισμούς που ανήκουν σε Ενώσεις να χορηγούνται υποχρεωτικά μέσω των οικείων ενώσεων και να καθορισθεί κλίμακα επιτοκίων για όλες τις κατηγορίες δανείων, σύμφωνα με την οποία τα επιτόκια θα είναι μικρότερα για τις Ενώσεις. Έτσι επιβάλλεται η δημιουργία ευνοϊκότερων συνθηκών τόκου, ποσών και τρόπου χορήγησης κατά το δανεισμό των συνεταιρισμένων γεωργών, σε σχέση με τους μεμονωμένους.

στ) Να περιοριστούν τα καλλιεργητικά δάνεια προς τους μικροκαλλιεργητές και να δίνονται δάνεια συντήρησης σε είδη πρώτης ανάγκης και γεωργικά εφόδια για τις εντύσεις των Συνεταιρισμών. Η

χορήγηση των ετήσιων δανείων πρέπει να γίνεται εγκαίρως και ανάλογα με τις τοπικές συνήθειες και σύμφωνα πάντοτε με τις υποδείξεις των αρμοδίων Συνεταιριστικών Οργάνων και των τεχνικών οργάνων της Τράπεζας. Ειδικότερα η χορήγηση των δανείων της καπνοκαλλιέργειας να γίνεται όταν αρχίζει η καλλιέργεια της γης και όχι την εποχή που φυτεύεται ο καπνός.

ζ) Να δοθεί μεγαλύτερη έκταση στην χορήγηση δανείων βελτιώσεων, μακροπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων, για γεωργικές οργανώσεις, ελεύθερους συνεταιρισμούς ή συνεταιρισμούς εγγείων βελτιώσεων. Όσον αφορά τα υδραυλικά έργα, κυρίως για τη διευθέτηση χειμάρρων, το Κράτος πρέπει να καταβάλει ένα μεγάλο μέρος των απαιτούμενων εξόδων.

Για την εξοικονόμηση των αναγκαίων κεφαλαίων, με σκοπό την ανάπτυξη της μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης πίστωσης, η ΑΤΕ πρέπει να συνεννοηθεί με τις άλλες Τράπεζες και να αναλάβει για λογαριασμό όλων τη χορήγηση δανείων με πλασματικό ενέχυρο καπνού.

η) Να σταματήσει κάθε εξάρτηση της Αγροτικής Τράπεζας από την Εθνική και η ΑΤΕ να αποκτήσει προσωπικό που να διαθέτει ανεπτυγμένη τη συνεταιριστική συνείδηση καθώς και τις αναγκαίες τεχνικές γνώσεις. Επίσης να σταματήσει κάθε συμψηφισμός χρεών της Εθνικής Τράπεζας προς δάνεια της ΑΤΕ.

θ) Να αυξηθούν τα κεφάλαια της Αγροτικής Τράπεζας με την παραχώρηση σ' αυτήν μέρους των καταθέσεων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, κληροδοτημάτων και περιουσιών ανηλίκων και με τη χρησιμοποίηση μέρους των καταθέσεων των ταχυδρομικών ταμειευτηρίου και του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων.

ι) Να χρησιμοποιούνται τα κεφάλαια των Γεωργικών Τραπεζών των Νέων Χωρών καθώς και οι υπέρ αυτών εισφορές για την κατασκευή

σιταποθηκών και καπναποθηκών ²⁶

Από τα παραπάνω γίνεται σαφές πως η ΑΤΕ αποτέλεσε και αποτελεί τον κύριο μοχλό για την άσκηση της αγροτικής πίστεως. Η ενεργότερη συμμετοχή των Γεωργικών Συνεταιρισμών στην άσκηση της βραχυχρόνιου αγροτικής πίστεως συνιστά παράγοντα μεγάλης σημασίας τόσο για την ανάπτυξη της γεωργικής οικονομίας όσο και για την ανάπτυξη των ιδίων των Συνεταιρισμών. Στο περιοδικό θέματα συνεταιρισμών – τραπεζών – Αγροτικής Οικονομίας (έτος 2^ο, τεύχος 11, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 1972) αναφέρεται πως ελάχιστος αριθμός των Γεωργικών Συνεταιρισμών ασκεί ίδια ευθύνη των βραχυπρόθεσμη αγροτική πίστη.

Η Αγροτική Τράπεζα, πέρα απο το γεγονός οτι τους ενισχύει οικονομικά και τους βοηθα στην ανάπτυξη και άλλων συνεταιριστικών δραστηριοτήτων, επιβάλλεται να επιταχύνει το ρυθμό ανάληψης της άσκησης της βραχυπρόθεσμης πίστεως από τους Συνεταιρισμούς. Επίσης πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια, ώστε οι μεγαλύτεροι συνεταιρισμοί να προσελκύσουν τις καταθέσεις των γεωργών και να γίνουν η Τράπεζα του χωριού.

26. Βλέπε σχετικά: Α Κλήμη «ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΔΙΑΡΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ» στο περιοδικό ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ έτος 12, τεύχος 74, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1982 σσ. 5337-533

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Η ανάλυση των άρθρων αλλά και των λοιπών κειμένων (γνωμοδοτήσεων, εισηγήσεων συλλογικών φορέων κλπ) που περιέχονται στο περιοδικό "Θέματα Συνεταιρισμών – Αγροτικής Οικονομίας", μας έδωσε τη δυνατότητα να διαπιστώσουμε τη διαχρονικότητα των προβλημάτων της συνεταιριστικής πολιτικής.

Έγινε φανερό ότι η προσπάθεια, που αναλήφθηκε το 1981, όταν η τότε Κυβέρνηση έθεσε, σε επίπεδο εξαγγελιών, τουλάχιστον, στις πρώτες προτεραιότητές της την προώθηση των συνεταιρισμών, βρέθηκε να αντιμετωπίζει προβλήματα παρεμφερή προς αυτά, τα οποία είχαν ήδη αναδειχθεί από τις πρώτες δεκαετίες λειτουργίας των συνεταιρισμών στην Ελλάδα.

Κρίνοντας, εκ των υστέρων, τη συνεταιριστική πολιτική, έτσι όπως αυτή ασκήθηκε, θα ήταν παράλειψη να μην σταθούμε στην επισήμανση του Α. Κλήμη, ενός συνεταιριστή με αναγνωρισμένη συνεισφορά όχι μόνο στη θεωρία αλλά και στη συνεταιριστική πράξη, ο οποίος κατέληγε στη διαχρονικής ισχύος διαπίστωση ότι στα των συνεταιρισμών, το ελληνικό κράτος κατευθύνεται κυρίως από τα παρασιτικά συμφέροντα.

Άμεσα συνδεδεμένη με τη συνεταιριστική πολιτική και καθοριστική, για το βαθμό επιτυχίας της πολιτικής αυτής είναι η συνεταιριστική νομοθεσία. Θα ήταν χρήσιμο να διερευνηθεί, σε μια μελλοντική εργασία, κατά πόσο ισχύει αυτό που από το 1983 είχε επισημάνει η Εταιρεία Φίλων του Συνεργατισμού, σχετικά με τις αρνητικές επιπτώσεις της διάσπασης του ενιαίου χαρακτήρα της νομοθεσίας για τους συνεταιρισμούς, που ξεκίνησε το 1979 με το Ν.921/79. Παράλληλα θα είναι ενδιαφέρον να αποτιμηθούν οι επιπτώσεις της υιοθέτησης από τους νομοθέτες της τακτικής του να προσπαθούν να ρυθμίσουν εξαντλητικά τα της λειτουργίας των συνεταιρισμών.

Η πρακτική αυτή συχνά δημιουργεί δυσκαμψίες που επιδρούν ανασταλτικά στις προσπάθειες ανάπτυξης των συνεταιριστικών οργανώσεων. Όπως φαίνεται από σχετική γνωμοδότηση του καθηγητή Ζέππου, ο παρεμβατικός ρόλος της πολιτείας, όταν ο νομοθέτης υπεισέρχεται σε λεπτομέρειες, ξεπερνά κάποτε τα όρια, αφού σε ορισμένα θέματα οι προτεινόμενες ρυθμίσεις ελέγχονται ως αντισυνταγματικές. Οι παρεμβάσεις βέβαια αυτές, όπως είναι αναμενόμενο, επεκτείνονται κατά τη διάρκεια περιόδων πολιτικής ανωμαλίας. Είναι χαρακτηριστικός ο τρόπος που η επιτροπή, που είχε συσταθεί από το δικτατορικό καθεστώς (1972), αντιπαρέρχεται το τεράστιο ζήτημα του φορέα που θα είχε την εποπτεία των συνεταιρισμών. Όπως τονίζεται από την ίδια επιτροπή αυτή αποφάσισε να μην τοποθετηθεί σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα, όταν διαπίστωσε ότι *υπάρχει «εκπεφρασμένη Κυβερνητική άποψη»*. *Οι παραπάνω επισημάνσεις μας δείχνουν τη σημασία που έχει για την συνεταιριστική κίνηση γενικότερα, ο τρόπος που διαπλέκονται οι συνεταιρισμοί με το πολιτικό στοιχείο. Όσο ακατόρθωτη είναι η πολιτική ουδετερότητα, την οποία επικαλούνται οι συντηρητικοί συνεταιριστές, άλλο τόσο επιβλαβής είναι ο κομματισμός και η υποταγή των συνεταιρισμών στις στενές κομματικές επιδιώξεις.*

Επιπρόσθετα, μέσα από την ανάλυση των άρθρων και κειμένων του περιοδικού, διαφαίνεται η σπουδαιότητα του ρόλου των Συνεταιριστικών Οργανώσεων στο χώρο της οικονομίας καθώς και οι πολλαπλές δυνατότητες δράσης τους, τόσο στην κατανάλωση όσο και στην παραγωγή.

Συγκεκριμένα, είδαμε πως οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί παίζουν ρυθμιστικό ρόλο που εξυπηρετεί όχι μόνο τα μέλη τους αλλά το σύνολο των αγροτών. Με τη δράση τους στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής, εξυπηρετούν την κατανάλωση, αφού η παρουσία τους περιορίζει τους μεσάζοντες, φέρνοντας ισορροπία στην αγορά και κατ'επέκταση βελτίωση της δομής της ελληνικής γεωργίας.

ΑΡΘΡΑ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ – ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ» ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

(I) ΑΡΘΡΑ

1) ΚΛΗΜΗ Α, Θεσμικά και Οργανωτικά Προβλήματα των Συνεταιρισμών, περιοδικό «ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ – ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ», έτος 12 τεύχος 70 Μάρτιος – Απρίλιος 1982 σσ 5064 - 5067.

2) ΚΛΗΜΗ Α, Κατάρτιση από τη Συνεταιριστική Κίνηση του Συνεταιριστικού της Προγράμματος – Ανάγκη για διαρκή συνεργασία των πρακτικών στελεχών και της επιστήμης. Η Συνεταιριστική πολιτική του κράτους, περιοδικό «ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ – ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ», έτος 12, τεύχος 74, Νοέμβριος – Δεκέμβριος 1982 σσ 5329 – 5339

3) ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ Θ, Συνεταιριστικό πρόγραμμα. Βασικές γραμμές και κατευθύνσεις, περιοδικό « ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ – ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ», έτος 13, τεύχος 75, Ιανουάριος – Φεβρουάριος 1983, σσ 5397-5402

(II) ΚΕΙΜΕΝΑ

α. Ανυπόγραφα κείμενα

1) «Αι κατευθύνσεις της Συνεταιριστικής Πολιτικής και η Νομοθεσία των Γεωργικών Συνεταιρισμών στο περιοδικό « ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ – ΤΡΑΠΕΖΩΝ – ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ» έτος 2, τ. 11, Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 1972, σσ. 919-926

2) «Ο Συνδικαλισμός αγροτών: Αγροτικοί Σύλλογοι. Το σχετικό νομοσχέδιο» στο περιοδικό «Θέματα Συνεταιρισμών – Αγροτικής Οικονομίας» έτος 12, τεύχος 71 Μάιος – Ιούνιος 1982 σσ. 5162 – 5163.

- 3) «Συνεταιρισμοί και κρατική εποπτεία. Συνεταιριστικοί υπάλληλοι – Δ.Σ και Ε.Σ» στο περιοδικό « ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ – ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, έτος 12, τεύχος 73, Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 1982 σ. 5643.
- 4) «Οι Συνεταιρισμοί και οι κομματικοί αγώνες» στο περιοδικό «Θέματα συνεταιρισμών – Αγροτικής Οικονομίας», έτος 12, τεύχος 73 Σεπτέμβριος Οκτώβριος 1982 σ. 5287.
- 5) «Ο Λ. Τολστόι για τη συνεταιριστική κίνηση. Ο δρόμος για τους νέους» στο περιοδικό « θέματα Συνεταιρισμών- Αγροτικής Οικονομίας» έτος 12, τεύχος 73, Σεπτέμβριος- Οκτώβριος 1982 σ 5288.
- 6) «Συνεταιρισμοί - Πολιτική – Νομάρχης» στο περιοδικό «Θέματα Συνεταιρισμών – Αγροτικής Οικονομίας» έτος 13, τεύχος 78, Ιούλιος – Αύγουστος 1983 σ. 5655.

β. Κείμενα γνωμοδοτήσεων

- 1) ΠΑΝ Ι ΖΕΠΟΣ «Γνωμοδότησης των Καθ. Παν. Ζέπου (πάνω στο αρχικό νομοσχέδιο» στο περιοδικό «ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ» έτος 12, τεύχος 71, Μάιος – Ιούνιος 1982 σσ. 5144-5146

γ. Συλλογικά κείμενα.

- 1)«Η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση και το Νομοσχέδιο για τους Γ. Συνεταιρισμούς στο περιοδικό «ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ – ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, έτος 12 τεύχος 71, Μάιος – Ιούνιος 1982 σσ. 5147 – 5148
- 2)«Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ επιστημονικές – ιδεολογικές επισημάνσεις της Εταιρείας των φίλων του Συνεργατισμού προς τον πρόεδρο της Κυβερνήσεως (εγγράφου 415/1983)» στο περιοδικό «ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ – ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ», έτος 13, τεύχος 78, Ιούλιος – Αύγουστος 1983 σσ. 5610 – 5655.